והא פריה ורביה. תימה מנא לן דלא נאמרה לבני נח ואי משום דלא חשיב ליה בהדי שבע מצות הא אמר לעיל[דף נח:] קוס עשה לא קא חשיב וי"ל דשב ואל תעשה נמי הוא דמי שמצוה על פריה ורביה מצוה שלא להשחית זרע:

לכל דבר שבמנין. פי"ה לכל דבר הנאסר במנין אפי' קבעו זמן לדבר צריך מנין אחר להתירו בשיעבור הזמן, ושוב (חזר*) ופי' אל תגשו אל תשמשו (שמות יט) לא הוה ביה זמן, והא דכתיב (שם) "היו נכונים לשלשת ימים" הייט לקבל התורה ביום השלישי לכל דבר הקבוע לזמן, יעבור הזמן ומותר מלאיו, וכ"ת אי בדבר שגזר שחסם פשיטא שצריך מנין אחר להתירו? אלמה צריך סד"א כיון דבטל דבר שנאסר עבורו ממילא הותר כגון הכא שנאסרו בתשמיש כדי לקבל התורה, וכי ההיא דפ"ק דבילה (דף ה. ושם) דכרם רבעי היה עולה לירושלים מהלך יום לכל לד כדי לעבר שוקי ירושלים בפירות דלקח לאחר תורכן הולך מנין אחר להתירו*: תוקים

[וע"ע תוס' ביצה ה. ד"ה כל דבר]

את ברית תשמור אתה וזרעך אחריך לדורותם" אתה וזרעך אין, אינש אחרינא לא, אלא מעתה בני ישמעאל לחייבו? °כי ביצחק יקרא לך זרע, בני עשו לחייבו? ביצחק ולא כל יצחק, מתקיף לה רב אושעיא אלא מעתה בני קטורה לא לחייבו? האמר ר' יוסי בר אבין ואיתימא ר' יוסי בר חנינא °את בריתי הפר – לרבות בני קטורה. אמר רב יהודה אמר רב, אדם הראשון לא הותר לו בשר לאכילה דכתיב °לכם יהיה לאכלה, ולכל חיית הארץ ולא חית הארץ לכם ובשבאו בני נח התיר להם שנאמר °בירק עשב נתתי לכם את כל, יכול לא יהא אבר מן החי נוהג בו? ת"ל °אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו, יכול אף לשרצים? ת"ל "אך", ומאי תלמודא? א"ר הונא "דמו" מי ישדמו חלוק מבשרו יצאו שרצים שאין "דמם חלוק מבשרם" מיתיבי °ורדו בדגת הים, מאי לאו לאכילה? לא, למלאכה, ודגים בני מלאכה נינהו? °ובעוף השמים מאי לאו לאכילה? לא, למלאכה, ועופות בני מלאכה נינהו? אין כדבעי רבה בר רב הונא דש *באווזין ותרנגולין לר' יוסי ברבי יהודה מאי? הא שמע °ובכל חיה הרומשת על הארץ? ההוא °לאתויי נחש הוא דאתא דתניא ר"ש בן מנסיא אומר חבל על שמש גדול שאבד מן העולם שאלמלא (*לא) נתקלל נחש כל אחד ואחד מישראל היו מזדמנין לו שני נחשים טובים אחד משגרו לצפון ואחד משגרו לדרום להביא לו סנדלבונים טובים, ואבנים טובות, ומרגליות ולא עוד אלא שמפשילין רצועה תחת זנבו ומוציא בה עפר לגנתו ולחורבתו °מיתיבי *ר' יהודה בן תימא אומר אדם הראשון מיסב בגן עדן היה והיו מלאכי השרת צולין לו בשר ומסננין לו יין, הציץ בו נחש וראה בכבודו ונתקנא בו? התם בבשר היורד מן השמים, מי איכא? בשר היורד מן השמים? אין כי הא דר"ש בן חלפתא הוה קאזיל באורחא פגעו בו הנך אריותא דהוו קא נהמי לאפיה אמר °הכפירים שואגים לטרף" נחיתו ליה תרתי אטמתא חדא אכלוה וחדא שבקוה, אייתיה ואתא לבי מדרשא, בעי עלה: "דבר טמא הוא זה או דבר טהור? א"ל "אין דבר טמא יורד מן השמים, בעי מיניה ר' זירא מר' אבהו ירדה לו דמות חמור מהו? א"ל "יארוד נאלא" הא אמרי ליה "אין דבר טמא יורד מן השמים": ר"ש אומר אף על הכישוף: מ"ט דר"ש דכתיב מבשפה

וסרי מילה ליסרלא נאמרה ולא לבני נח דלא חשבה גבי שבע מצות: **לכל דבר שבמנין**. לא נשנית בסיני אלא מפני שאסר להם תשמיש שלשה ימים קודם מתן תורה ולאחר שלשה ימים הולך להתיר להם ואע"ג דממילא משתמע התירא דהא שלשה ימים הוא דאסר והרי עברו, אשמעינן קרא תורה אור דאפילו לכל דבר הנאסר במנין ב"ד אע"פ שקבעו זמן לדבר צריך למנות פעם אחרת להתירו כשעבר הזמן: **פי'**. כל שבע מצות שחזרו ונצטוו בסיני נימא נמי כל אחת ואחת הוצרכה לשנות על דבר לגון עבודה כוכבים לפרש מיתה ועבודות האסורין בה וכן גלוי עריות לפרש עונשין, ונימא דכולהו לא נשנו ולישרלא נאמרו ולא לבני נח: **מוסרה מסדר ומפנה כה למה לי'**. למהדר ומיכתב לחזרה דידהו אלא ש"מ להזהירה לבני נח ולישרלא אתא: **פני נמי**. מילה ופריה ורביה הא לא איתנו אלא גיד למילתא הוא דאיתנו: **סא**. דגיד הנשה לא איתנו כלל ומשום הכי לא חשיב להו בהדיה, ומיהו לאך נמי מן התמורות לבני נח ולא נשנו בסיני הס' ולישרלא נאמרו ולא לבני נח מסיני ולהלן: **ומיבעיא לימא מילה**. ודאי מסיני נאמרה לעיקר מצותיה ודקשיא לך הא אמר ר' יוסי "כל שנאמרה לבני נח ונשנית בסיני לזה ולזה נאמרה הא דלא חשיב ליה אע"ג לבני מצות בני נח' משום דמילה לא לבני נח לזרע אברהם לחודיה והשתא נמי זרע אברהם דהייטו ישראל הוא דהיגי בה: **בני ישמעאל לחייבו**. השתא: **בני קטורה**. לותן שכר שנולדו לאברהם הן עצמן לא לחייבו ונימא השתא: דלא מל אברהם כל בניו שהיו לו בחייו: **לרבות בני קטורה**. לותם שכר לבדם ולא זרעם, אבל אברהם נצטוה מן המילה אור אברהם ולא לבני נח ולא לזרע אברהם ולא לבני נח ולא לבני נח ולא לבני נח: **אי מילה**. ליסרלא נאמרה ולא לבני נח דלא חשבה גבי שבע מצות: **לכל דבר שבמנין**. לא נשנית בסיני אלא מפני שאסר להם תשמיש שלשה ימים קודם מתן תורה ולאחר שלשה ימים הולך להתיר להם ואע"ג דממילא משתמע התירא דהא שלשה ימים הוא דאסר והרי עברו, אשמעינן קרא תורה אור דאפילו לכל דבר הנאסר במנין ב"ד אע"פ שקבעו זמן לדבר צריך למנות פעם אחרת להתירו כשעבר הזמן: **פי'**. כל שבע מצות שחזרו ונצטוו בסיני נימא נמי כל אחת ואחת הוצרכה לשנות על דבר לגון עבודה כוכבים לפרש מיתה ועבודות האסורין בה וכן גלוי עריות לפרש עונשין, ונימא דכולהו לא נשנו ולישרלא נאמרו ולא לבני נח: **מוסרה מסדר ומפנה כה למה לי'**. למהדר ומיכתב לחזרה דידהו אלא ש"מ להזהירה לבני נח ולישרלא אתא: **פני נמי**. מילה ופריה ורביה הא לא איתנו אלא גיד למילתא הוא דאיתנו: **סא**. דגיד הנשה לא איתנו כלל ומשום הכי לא חשיב להו בהדיה, ומיהו לאך נמי מן התמורות לבני נח ולא נשנו בסיני הס' ולישרלא נאמרו ולא לבני נח מסיני ולהלן: **ומיבעיא לימא מילה**. ודאי מסיני נאמרה לעיקר מצותיה ודקשיא לך הא אמר ר' יוסי "כל שנאמרה לבני נח ונשנית בסיני לזה ולזה נאמרה הא דלא חשיב ליה אע"ג לבני מצות בני נח' משום דמילה לא לבני נח לזרע אברהם לחודיה והשתא נמי זרע אברהם דהייטו ישראל הוא דהיגי בה: **בני ישמעאל לחייבו**. השתא: **בני קטורה**. לותן שכר שנולדו לאברהם הן עצמן לא לחייבו ונימא השתא: דלא מל אברהם כל בניו שהיו לו בחייו: **לרבות בני קטורה**. לותם שכר לבדם ולא זרעם, אבל אברהם נצטוה מן המילה אור אברהם ולא לבני נח ולא לזרע אברהם ולא לבני נח ולא לבני נח:

והרי מילה שנאמרה לבני נח דכתיב °ואתה את בריתי תשמור" ונשנית בסיני °וביום השמיני ימול, לישראל נאמרה ולא לבני נח? **ההוא** למישרי שבת הוא דאתא = *ביום – ואפילו בשבת **והרי פריה ורביה** שנאמרה לבני נח דכתיב °ואתם פרו ורבו" ונשנית בסיני °לך אמור להם שובו לכם לאהליכם לישראל נאמרה ולא לבני נח? **ההוא** *לכל דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו, הוא דאתא, אי הכי כל חדא וחדא נמי נימא משום מילתא איתני? **הכי קאמר** אזהרה מיהדר ומיתנא בה למה לי, ואין לנו אלא גיד הנשה בלבד ואליבא דר' יהודה, הני נמי לא איתני, הני איתני לשום מילתא בעלמא **הא** לא איתני כלל **א"ר בשם אימא מילה**, "מעיקר לאברהם הוא דקא מזהר ליה רחמנא – ואתה את בריתי תשמור אתה וזרעך אחריך לדורותם" אתה וזרעך אין, אינש אחרינא לא, אלא מעתה בני ישמעאל לחייבו? °כי ביצחק יקרא לך זרע, בני עשו לחייבו? ביצחק ולא כל יצחק, מתקיף לה רב אושעיא אלא מעתה בני קטורה לא לחייבו? האמר ר' יוסי בר אבין ואיתימא ר' יוסי בר חנינא °את בריתי הפר – לרבות בני קטורה. אמר רב יהודה אמר רב, אדם הראשון לא הותר לו בשר לאכילה דכתיב °לכם יהיה לאכלה, ולכל חיית הארץ ולא חית הארץ לכם ובשבאו בני נח התיר להם שנאמר °בירק עשב נתתי לכם את כל, יכול לא יהא אבר מן החי נוהג בו? ת"ל °אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו, יכול אף לשרצים? ת"ל "אך", ומאי תלמודא? א"ר הונא "דמו" מי ישדמו חלוק מבשרו יצאו שרצים שאין "דמם חלוק מבשרם" מיתיבי °ורדו בדגת הים, מאי לאו לאכילה? לא, למלאכה, ודגים בני מלאכה נינהו? °ובעוף השמים מאי לאו לאכילה? לא, למלאכה, ועופות בני מלאכה נינהו? אין כדבעי רבה בר רב הונא דש *באווזין ותרנגולין לר' יוסי ברבי יהודה מאי? הא שמע °ובכל חיה הרומשת על הארץ? ההוא °לאתויי נחש הוא דאתא דתניא ר"ש בן מנסיא אומר חבל על שמש גדול שאבד מן העולם שאלמלא (*לא) נתקלל נחש כל אחד ואחד מישראל היו מזדמנין לו שני נחשים טובים אחד משגרו לצפון ואחד משגרו לדרום להביא לו סנדלבונים טובים, ואבנים טובות, ומרגליות ולא עוד אלא שמפשילין רצועה תחת זנבו ומוציא בה עפר לגנתו ולחורבתו °מיתיבי *ר' יהודה בן תימא אומר אדם הראשון מיסב בגן עדן היה והיו מלאכי השרת צולין לו בשר ומסננין לו יין, הציץ בו נחש וראה בכבודו ונתקנא בו? התם בבשר היורד מן השמים, מי איכא? בשר היורד מן השמים? אין כי הא דר"ש בן חלפתא הוה קאזיל באורחא פגעו בו הנך אריותא דהוו קא נהמי לאפיה אמר °הכפירים שואגים לטרף" נחיתו ליה תרתי אטמתא חדא אכלוה וחדא שבקוה, אייתיה ואתא לבי מדרשא, בעי עלה: "דבר טמא הוא זה או דבר טהור? א"ל "אין דבר טמא יורד מן השמים, בעי מיניה ר' זירא מר' אבהו ירדה לו דמות חמור מהו? א"ל "יארוד נאלא" הא אמרי ליה "אין דבר טמא יורד מן השמים": ר"ש אומר אף על הכישוף: מ"ט דר"ש דכתיב מבשפה

דנפש זהו הדם ולא לומר לך מי שדמו חלוק מבשרו שהדם קרוי נפש, והבשר בשר, ילאו שרצים שאין דמן חלוק מבשרן שאין דמם קרוי דם שכשהוזהרו ישראל על הדם לא הוזהרו על דם שרצים משום "דם" ולא משום שרצים בבשר והכי אמרינן בכריתות בפ' דם שחיטה (דף כח:): דם שרצים-התרו בו: משום שרץ לוקה, משום דם' אינו לוקה: **כדגש סיס**. לאדם הראשון נאמר: **סנסינ בפיזע ושיבועע**. קשר קרון לדג שבים ולעז ביבשה על שפת הים ושניהם מנהיגין אותו: **מסו**. לוקה משום מנהיג בכלאים או לא חורש בשור וכתמור לאו דוקא, דכל תרי מיני נמי אסורי-בב"ק בשור שנגח את הפרה: **דש באווזין ותרנגולין לרבי יוסי בר' יסודה מסו**. בהשוכר את הפועלים תנן היה עושה בידיו אבל לא ברגליו, ברגליו אבל לא בידיו הרי זה יאכל כדכתיב "כי תבא בכרם רעך וגו'" בביאת פועל הכתוב מדבר, ר' יוסי בר יהודה אומר אינו אוכל עד שיעשה בידיו וברגליו, וקמבעיא ליה לרבה דש באווזין ותרנגולין שאין להם אלא רגלים מהו מי עבר עליהו משום "לא תחסום שור" אין לא: יליו ורגליו בעינן כשור וליכא אי דילמא לא חיכא, אלמא בני מלאכה נינהו: **ובכל מיס סרופסס**. ולא לאכילה, חיות בני מלאכה נינהו, ומשני ההוא לאתויי נחש ונמלאכה, דנחש בר מלאכה ניהו קודם שנתקלל ליל על גחון: **מכל**. *הפסד נשון אחה כל שבר וקבל הוא כלומר *הפסד בא לעולם ויש לקבול על שמש וכו': **סנדלבונין**. שם אבן טוב: **נולין לו בשר**. אלמא אחר לו לאכול בהמות וחיות: **נסמו לפיס**. לאכלו: **ירדס דמוס המור מסו**. מי אמר הא ודאי דבר טמא הוא ואסור: **ירוד נאלא**. *תנין שוטה שוף שמו תנין והוא שוטה ובוכה ומספיד תמיד וכל תנין *דבמקרא מתרגמינן ירודין: **סא אמרו ליס אין דבר טמא יורד מן השמים**. ודבר שחיט הוא, ואם יטא, טהור הוא: מכשפה

מסורת השס

עין משפט נר מצוה

קיג א ב ג מיי' פ"י מהלכות מלכים הלכה ז:

קיד ד מיי' שם הל"ח:

מבנה

△ קושיות על הבנת ר' יוסי בר' חנינא

▽ תשובות

פי"א מחר

[שבת קלב:]

ביצה ה.

* אבל לאך אמרת ר"ל הנשה בלבד

[נדרים לח.]

* אחרי הסוגיא דאם הפסוקים אמרו לגיר בגיר ואדם בבאלי מיים בתוק הסוגיא הגאון מהרש"א את האקור על היתר הגבר לבני נח

ר"ק ריש.

* ובבתיב "ואתה את בריתי תשמור אתה וזרעך אחריך"

[תדרי"ג פ"ח]

[עי' תוספות מגילה כח.]

נחלר"ג פ"ח ליתא ר' יהודה בן בתירא]

* הני בתות ביקרא ר"ל נמי הדבר בדם ריא..."

[גלתה דר"ל הפסד]

[ועי' ברש"י דכתובות מט: ע"ש יחיל]

גליון השס

גמ' לאתויי נחש. עי' פסחים דף כ"ד ע"ב תוס' ד"ה ניעבה. ומה דכ"ג ע"א תוס' ד"ה לאתי. שם מיתיבי היה ר"י בן תימא אומר. עי' לעיל דף נו ע"ב תוס' ד"ה אכל: רש"י ד"ה ירוד נאלא תנין שוטה. עי' תוכחת מוס יליר סימן קכ"ב דבר ממוד כזס: